

DANICA.

CERKVEN ČASOPIS ZA SLOVENSKE POKRAJINE.

Sv. Cirilu in Metodu.

(Himen o hvalnicah.)

Oj domovine naše žar,
slovanskih svetih brátov par,
gorkó, srčno pozdravljena,
za god glasno proslavljena!

Slavé je vaju Rim vsprejel,
kot oče sina je objél,
in lepša vama venec zdaj,
krepčá, množi njegov sijaj.

Šla do neznanih zemelj sta,
tam verí dela temelj sta,
in njima, ki kril jih mrak je zmoč,
odkrila sta k Resnici pot!

Gob dušnih jih otela sta,
v njih ogenj svet zavnela sta,
in, kjer je rasel trn, plevél,
nebeški cvet je rasti jel.

Zdaj tam v nebeških dvorih sta
in pa v svetnikov zborih sta,
od tam Slovane bránita,
za vero, dom ohránita!

In ker naš rod razdružen je,
in zmotam raznim služen je,
spet bódi složnost mu, prostost,
mu vera rasti in krepóst!

Presveta pa Trojica Ti
nam z ognjem rajskim srca vžgl,
da stalno hodimo to pot,
ki vtrel jo je Ciril-Metod.

Pelodil S. Gregorčič

Molitev na čast sv. Cirilu in Metodu.

Blesteča bisera slovanske domovine, demanta njena najdragocenejša! Vajin blagovosni prihod je prinesel lepo nadejno jutro narodom tavajočim v temni noči paganske zmote. Z vajinim prihodom so jim zasijali žarki rešitve iz propada grozne nevednosti.

Iz tega mladega jutra se je rodil močnejši, jasen dan. Sonce je zasijalo po slovanskih pokrajinah.

Koliko hvaležnost smo vama dolžni, slavna apostola! A najljubša zahvala in plačilo vama bo, ako svetli nauk, ki sta nam ga oznanovata, globoko vtisnemo v svoje srce, ako zapovedi in pravila, ki sta nam jih ostavila, vsekdar poslušno izvršujemo in po vajinem vzvišenem zgledu vedno srčno in neprestrašeno spoznavamo in širimo čednost in resnico.

Krog nas je še mnogo duš, ki doslej niso poznale prave, edine luči, nego so jih

zavajale blodne vešče. Mnogo je še duš, ki slutijo rešilno luč, a jim napačna sramežljivost, napuh, ali nevednost ne da priti na pravo pot — o! koliko priložnosti, da goreče posnemamo vajin zgled, sveta apostola, oznanovaje nevednim vero in besedo božjo, potrjevaje omahljive v veri, okrepčevaje verujoče.

Oj izprosi: nam od milostivega Boga, da bi si mogli izvoliti pravih sredstev v dosedega tega namena in da bi bili vztrajni v službi krščanski.

Blagoslovita z nadzvezdnega sedeža naša dela. Blagoslovita vse slovanske narode, da bi se naselil mednje mir na vse večne čase in sloga in da bi v njihovem krilu vzevela ljubezen kakor najlepša cvetka. Amen.

† Václav Beneš Třebitzký

IV. nedelja po Binkoštih.

(Sv. Cirilu in Metodu v čast.)

Svetili se bodo . . . , kateri njih velikoponučeje v pravici, kakor zvezde na vse večne čase.

(Dan. 12.)

Dve skrivnostni skali se dvigata v triglavskem pogorju v višavo. Kadar bi se v presilnem neurju porušiti vtegnile celo čuječe nas Triglava 3 glave, takrat se vzpneta višje

in višje, druga se bliža drugi, dokler se slednjič ne objameta — svojima glavama podpirajoč tresoči se nebeški obok. Izjemoma ji časih vgleda to ali ono izmed srečnejih deviških oces. Tako narodna pravljica.

Dragi! Kakor slika naših obeh apostolov — ki se jih spominjamo to uro — se mi zdi ta narodna povest iz kraljestva naših gora. Tudi onadva strmita proti nebu

v svoji blaženi čuječnosti nad slovenskim narodom. Tudi onadva podpirata nad nami nebeški obok tako, da vselej zaman žuga Slovencu dušna in telesna vgonobitev. A tudi njuno nad vse izveličalno delovanje vidi in razumeva le samo nepokvarjeno slovensko srce.

Stopi naj nam, dragi, te trenutke življenja sv. Cirila, potem obeh bratov in koncema ono sv. Metoda pred našo dušo.

To v naš pouk, našo tolažbo in naše podkrepilo.

*

Vojaškega dostojanstvenika Leona ter žene Marije najmlajši izmed sedmerih otrok je bil sv. Ciril, poprej imenovan Konstantin. Ko je bil star 14 let, umrl mu je oče. Zato je vsa teža njegove izreje slonela na materinih ramah. A blaga mati, očetova priprošnja iz nebes in milost božja kakor blagodejna rosa iz višav — vse to je kakor čuda stvarilo na Cirilu. V vednostih je namreč dosegel toliko pohvalo, da so ga že v nežni mladosti imenovali „modrijana“. Koj kmalu mu je izročila cesarica Teodora po nasvetu patriarha Ignacija to nalogo, naj v krščanski veri izuči Kazare onokraj Krzoneza, kateri so v Carigradu zaprosili zmožnih delilcev svetih skrivnosti. Ni nerad sprejel to opravilo. Tu med Kazari je bil tako srečen, da je po zanesljivih znamenjih našel sv. ostanke papeža Klemena I., ki je bil v tem ozemlju v morje pogreznjen in potem pokopan. Vrnivši se v Carigrad se je tudi on umaknil v samostan Polihron, v kateri se je bil podal že pred njim njegov brat Metod.

Kmalu na to l. 862. je Rastislav, moravski knez, izpodbujen po izgledu Kazarov, obravnaval s carigrajskim cesarjem Mihaelom III., naj bi se poslalo nekoliko evangelijskih delalcev iz Carigrada na Moravsko. Kedo pa naj bi bil takemu delovanju spretnejši od Cirila in brata Metoda: saj sta uprav onadva večča bila jeziku ter iznašla pisavo, s katero se izrazuje slovanski jezik in se uprav iz tega vzroka ne imenujeta po krivici začetnika tega jezika. In to posebno še

Ciril, ki je bil preložil sv. pismo obojne zaveze v slovanski jezik.

Odpotovala sta zato proti Moravskemu idoč skozi pokrajine slovenskega kneza Kocelja ter bila sedaj prvokrat med našimi predniki Slovenci. Najraje bi ju bil slovenski govoreča med svojim narodom pridržal Kocelj; a prelomiti nista mogla Moravcem dane besede. Veselo in slovesno ju je l. 863. sprejela Morava.

O njunih slavnih dejanjih je izvedel Rim. Zato jima je papež Nikolaj I. 867. zapovedal, naj pripotujeta tu sem v večno mesto. Brez pomude sta se odločila in izpolnila to povelje, er sta vzela seboj iz Kerzona donesene moči sv. Klemena. S temi svetinjami sta imela ob enem seboj tudi slovensko sv. pismo, mašne in druge obredne knjige. Potovala sta od Morave doli skozi slovenske dežele. Vsi znaki, sosebno še naše cerkve sv. Klemenu v čast kažejo, da sta šla sredi skozi kranjsko deželo od Bele peči doli do jadranskega morja proti Benetkam. To pot sta bila naša sv. brata drugokrat med osrečenimi Slovenci in sicer s svetinjami sv. Klemena, kojemu je še sedaj na Kranjskem več nego drugod posvečenih nekaj cerkva in postavljenih veliko altarjev.

Veliko čast skazovaje jima je hitel naproti sam papež Hadrijan II., ki je bil ta čas nastopil na mesto umrlega Nikolaja. Spremljala je papeža duhovščina in množica ljudstva. Telo sv. Klemena so v slovesnem izprevodu nesli v baziliko, ki je bila v cesarja Konstantina času zidana na tistem mestu, kjer je stala očetovska hiša tega nepremagljivega mučenika, rojenega Rimljana. Na to sta Ciril in Metod poročala papežu v pričo duhovstva o svoji apostolski službi na Moravi. In ker so ju krivili, da sta delala nasproti vstanovam prednikov in svetim verskim šegam, ko sta v opravilu službe božje rabila slovanski jezik, zagovarjala sta se s tako trdnimi in svetlimi razlogi, da so papež in vse duhovstvo moža pohvalili in odobrili njuno ravnanje. Ko sta še izrekla izpovedanje katoliške vere in sta zaprisegla, da ostaneta v veri sv. Petra in rimskih papežev, imenoval ju je Hadrijan in sam posvetil za škofa.

Zgodilo se je pa po božji previdnosti, da je Ciril v Rimu dokončal tek svojega življenja 14. svečana 869. leta — dozorel bolj po čednosti, nego po starosti. Pokopali so ga na državne troške in s tisto veličastno svečanostjo, ki je navadna le pri rimskih papežih. Položili so ga bili prav v grob, ki ga je sozidal papež Hadrijan samemu sebi.

*

Mileje nego nad bratom je čuvala ob njega deški dobi božja previdnost nad Leona in žene Marije najstarejim otrokom Metodom. Zrastel pod očetovim krepkim nadzorstvom in v preodlični domači hiši v čednostih vtrjen se je kmalu odpovedal svetu in njegovemu blišču ter stopil v meniški stan.

Tu v samostanu Polihronu sta združeno sklepala s pozneje tudi sem došlim bratom Cirilom svoje nedolžne roke proti nebesom; izobrazovala se in učila — da bi kedaj toliko obilnejša bila žetev njune verske in vednostne setve med narodi, klicanimi v edinozveličalno sv. cerkev.

V Rimu je solznimi očmi in raztrgano dušo pustil Metod polovico svojega srca: tu pokopanega brata Cirila ter se vrnil na povelje in s papeževim pooblaščenjem na Moravsko.

Kmalu je od tod čujoča Metodova ljubezen — kakor je poprej ob Cirilovem življenju dosegla Liburnijane in Srbe — objela tudi Panonce, katerih poglavarja Kocelja je poučil v katoliški veri, ter Bolgare, ki jih je z njihovim kraljem Bogorisom vred potrjeval v krščanski veri. Dalmatince in Korotane, med katerimi se je veliko trudil, da bi je pripeljal na spoznanje enega pravega Boga.

A toliko obsežno delovanje je možu napravilo sitnosti. Tožili so bili nedolžnega pri Ivanu VIII., Hadrijanovem nasledniku, zaradi sumnjive vere in žaljenja šeg pradedov, ki so na svetih opravilih rabili edino le grški ali latinski jezik in nobenega družega. Zato ga je poklical Ivan VIII. v Rim z ukazom, naj se krivičenja opere in očisti. Na tem svojem potovanju v Rim je bil Metod, sedaj sam, tretjič med Slo-

venci. L. 880. je stal pred Ivanom in pred nekaterimi škofi ter mestnim duhovstvom in lahko zmagovito dokazal, da je sam trdno ohranil in druge učil prav tisto vero, katero je spoznal vpričo Hadrijana ter na-njo prisegel na grobu apostolskega prvaka. Storil je pa — kar se tiče posebe slovanskega jezika na svetih obredih, storil je to po pravici, ker mu je tako dovolil bil isti papež Hadrijan in sv. pismo temu ni nasprotno. S tem zagovorom se je oprostil vsake sumnje tako, da je papež pri tej priči objel Metoda ter mu rad potrdil nadškofovsko oblast in njegovo slovansko poslanje in ga poslal priporočanega z najčastnejim pismom in s polno močjo nazaj na Moravsko.

Na tej poti domu je bil apostol Metod — ob sebi umevno, da zopet sam, že četrtič in zadnjič med Slovenci.

S papežem in z ono rimsko cerkvijo najtesneje zvezan je na to mirnega srca in še veliko previdneje izvrševal izročeno si visoko službo. Čakati pa ni bilo treba na krasne sadove njegovega delovanja.

Najprej je češkega kneza Borivoja sam, potem s pomočjo nekega mašnika njegovo ženo Ljudmilo privedel v katoliško vero. Kojkoj potem se je na dolgo in široko razširilo v onem narodu krščansko ime. — Trudil se je, da se je luč evangelija prinesla na Poljsko. Tje je prodril skozi Galicijo in je v Lvovu vstanovil škofijski sedež. — Od tod je šel, kakor poročajo nekateri, v tako imenovano Moskovijo ter je postavil škofijski sedež v Kijevu. — S takimi nevenljivimi lovorovimi venci svojih zaslug se je vrnil do svojih na Moravo. Kmalu potem pa je čutil, da se mu hitro bliža konec življenja. Zato si je izvolil naslednika ter se, duhovstvo in ljudstvo še poslednjič opominjajoč na čednost, popolnoma mirno ločil iz tega življenja, ki je njemu bilo pot v nebesa. — Kakor je za Cirilom žaloval Rim, tako je za umrlim Metodom žalovala Moravija, izgubljenega iskala ter je z mnogo-vrstnimi častmi slavila njegov pogreb.

* * *

Dragi! Narisavši vam v glavnih potezih življenje in delovanje obeh naših bla-

govestnikov pred vaš verni in domoljubivi duh sem posebno povdarjal to nas Slovence nad vse odlikujočo znamenitost, da je bival sv. Ciril dvakrat, sv. Metod pa 4 krat — 2 krat z bratom Cirilom, 2 krat sam — med našimi v Bogu počivajočimi pradedi.

Dragi! Naši predniki so bili zaslišavši božja čuda, sv. vesti o odrešenju in izveličanju človeškega rodu v sebi umevnem jeziku nad mero vzradoščeni v svojih srcih; pripravljeni vse pretrpeti, vse, tudi sebe darovati za krst častni.

Zato bodi vam, njihovim potomcem — pod mogočnim varstvom sv. Cirila in Metoda — vselej sveta IV. božja zapoved, ki nam vелеva posnembo vzvišenih izgledov naših, starodavnih očetov in mater. Amen.

Mati sv. Cirila in Metoda.

O stariših naših slovanskih blagovestnikov nam je zelo malo znano. Oče Leon je bil visok vojaški dostojanstvenik. Mati se je zvala Marija. Oba sta izhajala iz imovite rodbine. Bila sta jako dobra in poštena, kakor ju opisuje staroslovenska legenda. Sedem otrok jima je bilo vzgojiti. Najstarejši je bil Metod, a najmlajši Konstantin — pozneje imenovan Ciril. Starejša deca je odrasla pod nadzorstvom očetovim in ob njegovi skrbi; Cirilu pa je bilo štirinajst let, ko mu je umrl oče prav tedaj, ko je bilo njegovega sodelovanja ob vzgoji živalnega mezinčeta najbolj treba. Mater je zelo skrbelo, kaj bo s Cirilom. Umirajočemu možu je omenila: »Za nobenega me tako ne skrbi, kakor edino le za to dete. Kako naj se vzgoji?« Oziš se v nebo jej je odgovoril oče: »Upam v Boga. On mu da očeta in voditelja, ki vzgoji njega in po njem kristijane.

Leon je opozoril mater, komu naj izroči Cirila, da se izobrazí pod njegovim vplivom. To je bil eden iz obeh oskrbnikov nedoletnega cesarja Mihaela III. — Teoktist. Zvedevši o Cirilovi modrosti ga je poklical v Carigrad, da bi se tamkaj s cesarjem vred posvetil naukom. Tja je spremila petnajstletnega mladeniča skrbna mati. Najbrže je ostala

v Carigradu, da bi čuvala svoj dragocen biser.

Materin blagoslov je spremljal sv. Cirila in Metoda ob njunem apostolskem trudu. Kako sveta so jima bila materina naročila o slovesu, svedoči izjava Metodova o bratovi smrti.

Ko sta bila naša blagovestnika v Rimu odgovor dala o delovanju, zbolel je sv. Ciril in umrl dne 14. svečana 869. Papež Hadrijan II. je takoj ukazal, da naj se vsa latinska in grška duhovščina, kolikor je je bilo tedaj v Rimu, snide na pogreb, s svečami, petjem in kajenjem naj povečajo blagega pokojnika. Izkažejo naj mu take pogrebne časti, kakoršne pristajajo papežem. Tedaj je njegov brat Metod stopil k sv. očetu in poklonivši se mu rekel: »Za primerno in potrebno sem spoznal objaviti tvoji svetosti, apostolski oče, da je mati naju odhajajoča z doma na službo, ki sva jo opravljala z božjo pomočjo, opominjala z mnogimi solzami, da naj bi, če naju kedo umre pred vrnitvijo, drugi pripeljal preminulega brata v samostan domov. Blagovoli mi torej, sv. oče, dovoliti, da to izvršim, sicer bi se zdelo, da nekako delujem proti solzam in prošnjam svoje matere.«

Dasi zelo nerad, vslišal je papež vendar le Metodovo prošnjo. Ukazal je, da naj mrliča polože v marmornato krsto, ki jo je zapečatil s svojim pečatom. Dovolil je Metodu, da sme čez sedem dni odriniti z bratovim truplom proti domu. Ali rimska duhovščina s škofi in rimsko gospodo vred so se postavili po robu in dosegli pri papežu, da se tak, v delih in v mišljenju toliki mož, ki je vrnil Rimu ostanke sv. Klemenca, nikakor ne sme prenesti v druge pokrajine, nego naj se pokoplje tukaj. Papež je odločil nato sv. Cirilu počivališče v cerkvi sv. Petra, a vide, da nikakor ni moči obistiniti materine želje, izposloval mu je Metod grob v svetišču sv. Klemenca na desni strani njegovega oltarja.* E

* Leona XIII. okrožnica „Grande munus — veliko opravilo“ izda 30. sept. 1880. o tem piše: »Pokopan je bil Ciril na državne stroške in z veličastno svečanostjo, prav kakor je v navadi pri rimskih papežih in položen je bil z največjo častjo v grob, kateri je bil papež Hadrijan sami sezidal. Rimsko ljudstvo ni moglo trpeti, da bi se sv. truplo ranjcega odneslo v Carigrad, akoravno je tega želela in prosila prevržaljena mati. Neseno je bilo v cerkev sv. Klemenca in položeno blizu njegovih

Kako sta delovala sv. Ciril in Metod.

Naši pradedje so zajemali krščanstvo iz treh struj. Prva je prihajala iz Ogleja, druga iz Solnograda, tretja z Velegrada.

Kako je deloval Oglej? Njegovi blagovestniki so raznašali seme krščanske vere po slovenskih pokrajinah. Resno so se trudili, da bi vzkliko in rastlo v sreih Slovencev, dotlej vdanih poganstvu. Mnogo so dosegli, a še več bi bili, ko bi jim bil rabil narodni jezik. Skoro neverjetno se nam zdi, kako daleč je segala nekedaj raba latinščine. Preprosto ljudstvo so učili misijonarji celo »očenaš« po latinsko. Verniki so se navadili na ta način molitve blebetaje opravljati. Krščanstvo ni moglo pognati globokih korenin in stare poganške vraže so omračevale še nadalje um našim dedom.²

Kakšno je bilo delovanje solnograških oznanovancev krščanstva? Ti so bili Nemci. Njim je bilo bolj mar iztirjevanje davkov nego izpreobračanje ljudstev, piše letopisec Adam bremenski. Krščanstvo se je moralo pristuditi Slovanom, ko so opazali grozno pohlepnost, kateri so bili vdani mnogi oznanovaleci Kristovih nauk, Vladoželjnosti, ki jih je gnala v slovanske pokrajine, niso kar nič skrivali. Nemški škofje so odkrito izjavili: »Ali hočejo, ali nočejo Slovani, oni se morajo podvreči naši oblasti. Delovanju nemških verovestnikov je bil namen: potujčevanje našega naroda.

A kako je deloval Velegrad? Kako sta izvrševala sv. Ciril in Metod vzvišeno dostojanstvo poslanstva Kristovega?

Odgovor na to vprašanje tiči v poročilu znanega letopisca, ki je zapisal važne besede: Radostni so bili Slovani slišavši veličja božja v svojem jeziku. Zakaj so bili radostni? Zato ker je bilo delovanje sv. Cirila in Metoda istinito krščansko.

koščice, katere je Ciril sam toliko let s spoštovanjem imel v varstvu. In ko so je vozili skozi mesto med slovesnim spevanjem psalmov, ne toliko v pogrebni kolikor v zmagoslavnem izprevodu, bilo je videti, da rimsko ljudstvo prvenstvo nebeških časti daruje presvetemu možu.³

* Gl. »Krst pri Savici.«

Vrednik.

Vrednik.

»V kateri dom koli vnidete, recite: Mir tej hiši!« tako je naročal Zveličar apostolom. Mir sta prinesla sv. apostolska brata Slovanom — medsebojni mir, ki temelji na pravi omiki, in mir z Bogom. Njun smoter je bila omika ljudstva in zveličanje duš. Zato sta si izbrala izvrstna sredstva. Sv. Ciril in Metod sta ustanovitelja šol slovanskih — po pravici nosi torej naša šolska družba »Družba sv. Cirila in Metoda« njuni častiti imeni — ustanovitelja sta književnosti. Koliko zaprek jima je bilo premagati, predno je bila spisana prva slovanska knjiga. Prej sta morala izumiti prikladno azbuko — našo sveto glagolico. Morala sta temeljito premisliti vstroj slovanskega jezika. Prevdarjati sta morala ob vsaki besedi, ali je primerna, ali izraža pojem grškega izvirnika. Ob njunem vestnem trudu je postal slovanski jezik olikan, posajen na častno mesto poleg grškega in latinskega. Dosegel je največjo čast, ki je možna zemeljskemu jeziku — postal je bogoslužben jezik.

Oborožena s tem jezikom, segajočim slovanskim vernikom do srca, sta delovala sv. brata Ciril in Metod neumorno za zveličanje sebi izročene črede. Bila sta ji voditelja, prijatelja, očeta. Resen, karajoč je bil glas višjega škofa sv. Metoda, kadar koli je videl pregreho sredi vernikov. Ko je opazil neke nepravilnosti glede na sv. zakon, ni molčal. Da, celo Svetopolku je povedal resnico v obraz. On ni bil noben dvorni škof, ki bi se bal zamere.

Ljubezen in strogost sta spremljali delovanje sv. Cirila in Metoda. Njun pogled je vprtl gori v Krista, a doli na slovansko cerkev. Ob njunem voditeljstvu je bila ta vedno združena z vidnim pozemeljskim glavarjem. »Eden Gospod, ena vera, en krst,« geslo Pavlovo je bilo tudi geslo sv. solunskih bratov. Pokorna sv. stolici sta hitela v Rim opravičevati svoje apostolsko delovanje. Tamkaj sta sprejela iz papeževih rok škofovsko dostojanstvo. Metod je postal celo višji škof in papežev posebni poslanec delegatus a latere. V Rimu sta sprejela od vidnega namest-

nika Kristovega dovoljenje, da smeta sv. mašo in vso drugo službo božjo opravljati v slovenskem jeziku.

Kaj sta namerjala sv. Ciril in Metod z uvedbo slovenske sv. maše? Ta naredba jima je bil vspešen zveličalen pripomoček. Verniki morajo biti z mašnikom darujočim najsvetejšo daritev združeni. V Panoniji, kjer sta nekaj časa oznanovala naša apostola sv. vero, so ustanovili latinski in nemški misijonarji že prej več cerkva. Tja so zahajali naši predniki na službo božjo; a ostali so večinoma hladni, ko se je glasila izpred oltarja nerazumljiva »gloria« in »kyrie« in »dominus vobiscum« in »orate fratres«. A kako so ostrmeli, ko je iz ust častitega višjega škofa Metoda zadonela v slovenski cerkvi: »Slava v višnjih Bogu« in »Gospodi pomiluj« in »Gospod z vami« in »molite bratje«. Ob teh posvečenih glasovih so se tajala srca navzočnih vernikov. Široma so se odpirala Kristu.

Kako sta delovala sv. Ciril in Metod? Njuno delovanje je venčala trnjeva krona trpenja. Kleče pred križem je premolil mladenič Ciril — tedaj še Konstantin — marsikatero uro. S križem v roki sta stopila z bratom Metodom na slovansko zemljo. Križ — trpenje — jima je bilo delež v najpolnejši meri. Trpenje sta ostavila svojim učencem. Preganjali so jih od nemila do nedraga. Zlobreži so skrumili spominj velikega mučenika Metoda. V grobu ležečemu so očitali, da je bil krivoverec. In tako se godi še dandanašnji. Kedor si upa oznanjati krščanstvo v duhu sv. slovanskih apostolov — ta je brezdušni krivoverec.

Sv. Ciril in Metod se nista strašila nasprotnikov. Delovala sta vztrajno za svoje vzvišene smotre. Kakor vojaka na bojišču sta pala sredi boja, sredi dela. Ko je bilo sijajno izvojevano opravičenje v Rimu, omahnil je na smrtno posteljo Ciril. A bridka izguba ni omalosrčila Metoda, nego podvojila mu je pogum, da je srčno nadaljeval apostolsko delo. Dovoršil ga je kakor sivi starček dne 6. malega travna 885 vzkliknivši: V ruce tvoje, Gospodi Isu Hriste, predaju duh svoj.

Glagoljaš.

Dajte deci imeni slovanskih apostolov!

Neki bogat veljak, ki je svojim sinovom nakopičil ogromno imetje in jim z bogastvom vred ostavil čast in slavo svojega imena neoskrunjeno, je slutil, da mu potekajo življenja dnevi. Zato je poslal po svoje sinove, da bi se poslovil od njih in jim dal poslednji opominj.

»Zelim — jim je dejal — da bi moj spominj ohranili vsak v svojem rodu za vselej.

»A kako naj izvršimo tvojo željo, oče, da ti bo najbolj po godu?« vprašal je najstarejši sin. Postavimo ti na grob spomenik, ki ga izgotovi najimenitnejši kamenarski mojster.

»In na ta spomenik vklešemo v marmornato ploščo vzletne verze proslavljajoče tvojo blagodarno delanost,« oglasil se je drugi.

»In na tvoji smrtni dan podarimo ubogim obilno miloščino,« dostavil je tretji.

»In ob vsaki obletnici najamemo slovesno zadušnico, ki jo mora spremljati najizbranejša godba,« menil je četrti.

Starec se je bridko nasmehnul: ozrši se na svoje sinove je zašepetal: »Ali ne veste nič drugega? Glejte, spomenik razdene časa zob, za vzletne verze se malokedo zmeni, o miloščini poreko, da jo dajete zato, da bi vas hvalili — in najglednejša godba na zadušnici? Pride jih mnogo poslušat jo, pride celo kedo, ki nikedar ne hodi v cerkev. Vsega tega ne cenim. Le moje ime želim, da dajete svojim sinovom, vnukom in pravnukom tja do najposlednejšega v svojih rodbinah in glejte, da s tem imenom ozaljšani tako žive, kakor sem jaz živel.« Sinovi so obljubili svojemu staremu očetu, da store tako.

Pred davnimi leti sta blagodejno delovala v naših slovanskih pokrajinah dva veljaka — veljaka po duhu, veljaka s sreem, veljaka s čednostmi, veljaka vzorna na vse veke. Kdo sta bila ona? Sv. Ciril in Metod! Blagoslovljen njun spomin, saj sta v tisoč in tisoč sreih naših pradedov zanetila sveto navdušenje za Krista prižgavši luč sv. vere. Rosno nam postaja oko prebirajočim njun životopis. V daljnem Rimu ločen od

svojih vernikov, ki jih je tako pristržno ljubil, se je dvignil Ciril poslednjikrat na postelji. Spominjaje se svoje slovanske črede je dejal bratu: »Glej, brate moj, doslej sva skupaj orala krčēča isto brazdo, ali sedaj padam jaz in končano je moje življenje. Ti, brate, zelo ljubiš goro (samostan), ali zaradi gore ne zapuščaj svojega dela, ker se delovaje moreš laže zveleati.«

Naših prednikov ni pozabil sv. Metod. Dasi bi bil rad stopil v samostan, vendar ni storil tega koraka. Izvršil je bratovo željo vrnivši se v Slované.

Veljaka sv. Ciril in Metod sta nam prinesla kršēanstvo. Ali smo jima hvaležni zato?

Oni oē si je želel, da bi njegovo krstno ime v rodbini ne izginilo do poslednjega kolena: tako — si je mislil — se najbolj počasti in ohrani njegov spominj. — Ali sedaj idite po naših župah, odprite krstne knjige in išēite v njih imeni: Ciril, Metod. Kako redki sta! Zdi se, kakor da bi se sramovali teh imen in vendar ste to imeni, ki mora biti nanji ponosen sleherni Slovan. Ako čislamo ti imeni in jih dajemo deci, čislamo sami sebe. Neki starodavni uēenjāk pravi: »Če hoēe kak narod, da bi ga spoštovali drugi, mora najprej spoštovati samega sebe; če hoēe biti čēšēen od drugih, mora najprej častiti samega sebe; če hoēe biti slavljen od drugih, mora slaviti, kar je na njem samem slave vrednega.« Te besede so sveta resnica: žal, da jih mi Slovani noēemo uvaževati.

Oklepajo nas narodi, ki preže na naš jezik in na našo vero. Njihovim naskokom se vbranimo le trdno držeči se vse čihrne dedišēine, ki sta nam jo poklonila sv. solunska brata. Zmagamo pa, ako v svojih rodbinah ohranimo neoskrungen spominj na prva slovanska veljaka — na velika dobrotnika naša: sv. Cirila in Metoda. (Po češki propovedi slavnega Václava Beneša Třebízského.)

Zrnje.

Sedmica sv. Cirilovem življenju. Konstantin — Ciril — je bil najmlajši iz sedmero otrok. Njegov oēe je preživel njegovo rojstvo dvakrat sedem let. Kakor sedemletni deček je videl Ciril v sanjah prikazen, ki ga je opozorila na njegov bodoči poklic. Umrl je dne 14 (7 × 2) svečana v starosti 6 × 7 let. P.

Kam so prešle naše glagolske mašne knjige? Še o Valvasorjevem času se je mnogokod na Kranjskem opravljala služba božja v slovenskem jeziku; a kje se nahajajo staroslovenske mašne knjige, ki so iz njih glagolali nasledniki sv. Cirila in Metoda? Blaž Kumerdej, čegar pisateljska delavnost spada v dobo krog leta 1780., poroča, da se je nahajala nedavno poprej v radovljiški podružnici Lancovem z glagolskimi črkami pisana mašna knjiga (Kopitar, Grammatik der slav. Spr. XXIX). Kedo ve, kam je izginila lancovska knjižna dragocenost? Sedaj se dobivajo v naših cerkvenih arhivih le še odlomki staroslovenskih misalov in časoslovov, porabljeni večinoma za platnice* urbarijem in maticam. Zakaj ni več celotnih glagolskih mašnih knjig, razlagamo si lahko iz ukaza, ki je bil o vizitaciji cerkve na Rožniku (in Rossenpach) poleg Ljubljane dne 14. rožnika 1631 dan njenemu predstojništvu. Glasil se je: *Missalia antiqua camburatur* (stare mašne knjige naj se požgo). Tako stoji v vizitacijskem zapisniku ljubljanskega škofa Rajnalda Šarlichija. V XVII. stoletju torej niso le pogorele domalega vse slovenske luterske knjige, nego tudi glagolska knjižna dela in ž njimi vred stari latinski misali oglejskega obreda. V.

* Nekaj taci platnic je dobil svoj čas v Radoljici — takrat tu nastavljeni slavní brezniški župnik Lovro Pintar. Če se ne motim, poslal jih je našemu velikemu Miklošiču na Dunaj. In sedaj — kje so? Vrednik.

„Danica“ izhaja vsak petek na celi pol in velja po pošti za vse leto 6 kron, za pol leta 3 krone, za četrt leta 1 krono 50 vin. Zunaj Avstrije velja za vse leto 7 kron; za Ameriko 9 kron. Ako bi bil petek praznik, izide „Danica“ dan poprej. V Ljubljani se dobivajo posamezne številke po 10 vinarjev v Lovro Blaznik-ovi trgovini na Starem trgu in v Ivani Pichlerjeve tabakarni na Kongresnem trgu.